

**Yttrande över betänkandet
Offentlighetsprincipen eller insynslag –
Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom
skolväsendet (SOU 2024:28) och den
kompletterande promemorian
Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för
mindre enskilda huvudmän i skolväsendet**

Skolforskningsinstitutet tackar för möjligheten att svara på denna remiss, och väljer att endast kommentera de förslag i utredningen, samt i den kompletterande promemorian, som kan få konsekvenser för forskning om skolan.

Sammanfattning

Skolforskningsinstitutet tillstyrker utredningens förslag samt de lättnader för mindre enskilda huvudmän som föreslås i den kompletterande promemorian. Dock vill vi se tydligare uppdrag till skolmyndigheter med syfte att säkerställa tillgången till och tillförlitligheten i uppgifter hos privata aktörer.

Forskares tillgång till uppgifter hos privata aktörer

Skolforskningsinstitutet delar utredarens bedömning att ett införande av offentlighetsprincipen skulle öka forskares tillgång till uppgifter hos privata aktörer. Men vi ser också en risk för att det kan finnas bristande resurser hos privata aktörer att samla in, förvara och tillhandahålla uppgifter om verksamheten. Vidare finns en risk för att administrativa avgifter kan höja trösklarna för forskare att ta del av informationen. Därför menar vi att skolmyndigheter bör få uppdrag enligt nedan.

Förutom bristande resurser att hantera information kan det saknas incitament att bygga upp kapacitet för en informationshantering som också medför kostnader. Privata aktörer kan eventuellt prioritera att exempelvis höja kvaliteten i undervisningen snarare än att verka för allmänhetens eller forskares intresse av information om verksamheten. Det finns också en risk för att vissa uppgifter inte rapporteras korrekt om de får verksamheten att framstå i dålig dager. Skolinspektionen bör därför få ett särskilt uppdrag att följa upp och utvärdera rapporteringen av uppgifter från privata aktörer. Eventuellt kan det behövas vite eller andra sanktioner för att få skolor att ta sitt ansvar.

Utredningen föreslår att kommunerna ska vara arkivmyndighet och ha tillsynsansvaret för de enskilda huvudmännens och utbildningsanordnarnas hantering av arkiven. Detta skulle innebära en ny uppgift för kommunerna. För att lyckas med uppgiften krävs tid, resurser och kompetens. Det kan dock finnas kommuner som inte har förmåga att genomföra uppgiften med god kvalitet. Det kan då uppstå skillnader mellan kommuner vilket också kan få negativa konsekvenser för likvärdigheten över landet. Skolverket bör därför få i uppdrag att erbjuda riktat stöd och kompetensutveckling för de kommuner som har sådana behov. Skolverket bör också fortsatt ta ansvar för att sammanställa uppgifter från samtliga landets skolor samt tillgängliggöra dessa för forskning.

Utredningen föreslår att privata aktörer ska kunna ta ut avgifter för att lämna uppgifter om verksamheten. Skolforskningsinstitutet kan bevilja medel för att täcka kostnader i de projekt som vi finansierar. Dock finns det mycket annan forskning samt studentarbeten som riskerar att försvåras av administrativa avgifter. Om kostnadsutvecklingen leder till försämrade förutsättningar att bedriva forskning kan det behövas

motåtgärder som att exempelvis instifta ett stipendium för att täcka administrativa avgifter i samband med forskning och studentarbeten om skolan.

I detta ärende har direktör Christina Månberg beslutat efter föredragning av forskaren och projektledaren Pontus Wallin.

För Skolforskningsinstitutet

Christina Månberg
Direktör